

REMEIS CELESTIALS

Introducció

No hi ha dubte que la humanitat, en totes les diverses i variades cultures que la componen, des de les més antigues a les més actuals, ha vinculat la malaltia amb els poders sobrenaturals.

Només cal repassar una mica la història, i fins la prehistòria, per poder constatar que quan l'home s'enfronta amb algun mal, tant del cos com de l'esperit, ho atribueix a un càstig o conseqüència del seu actuar i, immediatament, invoca l'auxili dels déus per poder deslliurar-se'n o guarir-se. Tant a l'antic Egipte com a les clàssiques Grècia i Roma, hi havia divinitats que tenien una dedicació especial per a una malaltia determinada o bé per a totes en general.

La irrupció del cristianisme a la societat dita occidental, no va pas canviar gaire aquesta actitud sinó que va ser reforçada amb l'exercici de miracles de tota mena, atribuïts a un gran nombre de sants anomenats sanadors o a les advocacions marianes més diverses que han estat, i encara són, incomptables i de devoció constant. Fins i tot se n'han escrit llibres i llistes que comprenen la majoria de malalties i d'afeccions menors, i per tota la geografia del nostre país es poden trobar ermites i santuaris del Remei, de la Salut, etc.

Aquesta antiquíssima i rica relació entre malaltia i poder celestial ha estat emprada, sovint, per farmacèutics que han "batejat" els seus remeis, i fins les seves oficines, amb el nom d'algun sant o advocació mariana, tant amb finalitats estrictament comercials com per alguna devoció concreta. I no cal dir, també, com algunes ordres religioses han posat el producte dels seus treballs conventuals sota el patrocini dels seus fundadors per reforçar-ne la qualitat remeiera.

Tot això fa que en les nostres col·leccions de medicaments antics s'hi trobin elements amb aquestes característiques que, per a la vitrina de "**el medicament del mes**" hem qualificat de "**Remeis Celestials**". Entre ells hi ha tota mena de diferents formes i presentacions farmacèutiques, i en les seves etiquetes, prospectes o a la publicitat, s'hi troba tota mena d'imatges o representacions pietoses a l'estil de l'època.

Descripció dels exemplars exposats

Llavors seques de **Fava de Sant Ignasi** (*Strychnos ignatii*) Planta de la família de les loganiàceae, que conté diversos alcaloides (estricnina, brucina...) emprada per les seves propietats de tònic amarg. En homeopatia, amb el nom de *Ignatia amara*, es fa servir per al tractament de malalties convulsives.

Aigua de la Verge de Montserrat.

Fórmula del Dr. Casadevall, preparada pels *Laboratorios DEMSA*, d'Arenys de Mar.

Composició: alcohol, essències de flor de romaní, farigola i espígol.

Ús: friccions. Presentació: Flascó gran, en castellà. Flascó petit, en català.

Pot de farmàcia tipus canó, d'estil francès (c. 1850), pertanyent a la **Farmàcia Montserrat**. C. de la Portaferrissa/Rambles de Barcelona.

Antiséptico Montserrat

Composició: No consta. Se suposa per a ús extern.

Ungüentari de porcellana

de la **Farmacia y Laboratorio del Pilar**
Passeig de Sant Joan, 3, de Barcelona.

Magnesia San Fernando.

Composició: "Protòxido de Magnesia monohidratado".

Ús: laxant i purgant. Presentació: pólvores

Pastillas Santa Teresa. Pastillas Teresianas contra la Tos

Composició: no consta. Ús: antitussigen.

Magnesia S. Pellegrino

Composició: òxid de magnesi hidratat, àcid tartàric, bicarbonat sòdic.

Ús: laxant i refrescant.

Presentació: pólvores efervescents.

Paper assecant publicitari, c. 1920
Col·lecció FCF

Pastillas balsámicas "María"

Composició: mentol, eucaliptus, fenol.

Ús: refredats, asma, ronquera, accessos pulmonars, alè fètid.

Parche Poroso Sor Virginia. Filtro rojo (adults: 20x15 cm)

Composició: extracte fluid de belladona i de *capsicum*

Ús: tractament de dolors i refredats.

Parche Poroso Sor Virginia. Filtro rojo (nens: 7x11 cm)

Composició: gum thus., *atropa belladonna*, eucaliptus, *papaver album*, *laurus nobilis*, *capsicum annum*.

Ús: dolors de pit, refredats i tos.

Encerado Sor Virginia

Composició: càmfora, gomenol, guayacol, terpinol, essències de lavanda, espígol i romaní.

Ús: balsàmic, anticatarral i expectorant.

Agua Milagrosa de San José

Composició: sulfat de cinc, hidrolat de roses.

Ús: Per a les afeccions de la vista.

Elixir Vegetal de San Joaquín. Específico Anti-reumático

Composició: betònica, extret de plantes: menta, hisop, melissa i sàlvia.

Ús: antireumàtic, càlculs hepàtics, renals i vesiculars, àcid úric.

Agua del Carmen "56"

Composició: destil·lat hidroalcohòlic de melissa, camamilla, marialluïsa, til·la flor, llavor de coriandre, escorça de taronja, canyella, arrel d'àngelica, nou moscada, hisop.

Ús: colitis, marejos, desmais, diarrees, infeccions, feridura, trastorns de la dona. *Molt emprat com a tònic matinal per algunes mestresses de casa!!.*

Agua del Carmen Etiqueta de la farmàcia del Dr. Mayoles. Barcelona.

Pomada de Ntra. Sra. de Lourdes

Composició: sabó de plom, oli d'oliva, hidrocarbonat de plom, cera groga, extret fluid de ratània i anestèsia. Ús: curació radical de les morenes (*sic*).

Farmacia de la Verónica. Targetò. c/ Avinyó, de Barcelona.

Elixir de San Vicente de Paul

Composició: citrat de ferro amoniacal, tintures de: ruibarbre, canyella, ratània, camamilla i escorça de taronges amargues.

Ús: anèmia, pobresa de la sang, clorosi, flors blanques, neurastènia, cansament, creixement, i convalescència de totes les malalties.

Bálsamo de los Cartujos

Composició: solució alcohòlica de 14 essències vegetals, entre d'altres: farigola, lavanda, menta, romaní, llorer, etc. Ús: dolors de tota mena i feridura.

Hipofosfits Sant Jordi

Josep Ma. Vallès i Peix, nat a Ripoll el 4-II-1860 i Llicenciat en Farmàcia a Barcelona el 1884, va registrar aquesta composició galènica a Sanitat, al 1922, amb aquest nom i amb el núm. 1722. No se n'ha trobat cap exemplar, però sí la publicitat en forma dels tradicionals "goigs", escrits amb ortografia prefabricada i encapçalats amb una bonica al·legoria dibuixada a la ploma per l'artista E. Canivell (BCN 1858-1928). Pel seu interès i la seva raresa es reproduïxen a la pàgina següent.

Targetó publicitari, circa 1920
Col·lecció FCF

GOIGS DELS HIPOFOSFITS SANT JORDI

*Sant Jordi mata l'aranya,
patró dels braus adalits,
feu miracles per l'Espanya
ab vostres Hipofosfits.*

Quant a Roma romanguereu,
en mitj d'aquell mon pagà,
cristià de cor, aprenguereu
lo sublim art de curar,
y, apar d'immortals hassanyes,
com soldat dels més ardots,
lograreu capdals victories
donant els Hipofosfits.

Sant Jordi, etc.

De Capadocia vingueru
per bregar ab lo dragó,
a llansdes vareu bàrel
fins matarlo sense por,
mes si tal valor mostrareu,
es perque preniau sempre
dels vostres Hipofosfits.

Sant Jordi, etc.

La donzella llibertareu
ab un valor sens igual,
si la fera no us feu mella
tampoch va rêtreu cap mal,
puig les noyes esgrogueides,
cloròtiques, sens dalits...
prest los colors les tornaveu
ab vostres Hipofosfits.

Sant Jordi, etc.

Per curar, sempre lluitareu
com ho fereu en combats,
conseguint que'l raquitisme
ja no'l tingueren los nats;
curareu l'inafetencia,
tos, bronquitis, catarrals
y malalt que ab vos confiaba
sempre goria sos mals.

Sant Jordi, etc.

Clorossis y cloro-anemia
combatiu vos ab fruició,
de débils y neurasténichs
ne feu ferma curació;
ab Hipofosfits, les forses
recobra'l convallescent,
per aixó es l'axarop vostre
l'únic reconstituyent

Sant Jordi, etc.

Els Hipofosfits Sant Jordi,
son taula de salvació
pe'l que per dissort es tísich
o esta infectat d'un pulmó,
si, sens perdre temps, demana,
encara que siga a crits,
qu'el metje o apotecari
li donguin Hipofosfits.

Sant Jordi, etc.

Els Hipofosfits Sant Jordi
son de salut degotall,
ells curan a qui fa excessos,
a qui'ls desgasta el treball,
als que son vells avans d'hora,
als febles y desnarits,
per aixó'ls metjes recepten
de Sant Jordi Hipofosfits.

Sant Jordi, etc.

Y puig ells per Catalunya,
per Espanya y mon enter,
fan miracles cada dia
per vostre màgich poder,
de genolls a vostres plantes
escolteu lo poble a crits
com vos resa pare-nostres
per vostres Hipofosfits.

*Sant Jordi mata l'aranya,
patró dels braus adalits,
tothom pregona aquí Espanya
els vostres Hipofosfits.*

Els HIPOFOSFITS SANT JORDI son el tònic y reconstituyent de major potencia, el regulador per excelencia de les funcions digestives y'l que més vigorisa lo sistema nerviós. Combaten ab èxit l'anemia com també'l raquitisme dels nens. Reforsen als convallescents y malaltissos, donen forsa y joventut, fan gana y sanch nova

De venda en totes les bones farmacies y Centres d'especifichs